

Tilfinningaraskanir barna

Ráðstefna BUGL 10. janúar 2014

Ólafur Ó. Guðmundsson

Yfirlæknir barna- og
unglingageðlækninga Landspítala

Rannsóknasjóður BUGL

- Stofnaður með tveggja milljón króna gjafaframlagi Oddfellowreglunnar í tilefni 100 ára afmælis 1997. Rann síðan saman við Ofvirknisjóð og Nemendasjóð Dalbrautarheimilisins.
- Stjórn sjóðsins: Engilbert Sigurðsson, Páll Magnússon og Ólafur Ó. Guðmundsson formaður stjórnar.

Styrkir Rannsóknasjóðs BUGL 2013

- 1. Forrannsókn á áhrifum mataræðis á einkennum ADHD og fylgiraskana hjá börnum – samanburðarrannsókn. Aðalumsækjandi Ingibjörg Karlsdóttir. Kr. 100.000
- 2. Árangur átröskunarmeðferðar á Barna- og unglingsgeðdeild. Aðalumsækjandi Regína Ólafsdóttir. Kr. 200.000
- 3. Tilvísanir í bráðþjónustu BUGL. Aðalumsækjandi Bertrand Lauth. Kr. 300.000

Tilfinningaraskanir barna

Ráðstefna BUGL 10. janúar 2014

Ólafur Ó. Guðmundsson

Yfirlæknir barna- og
unglingageðlækninga Landspítala

Greiningarkerfi

- *Bandarísku geðlæknasamtökin (APA): DSM-5 kom út í maí 2013:*
- Klínísk störf: Uppskriftin, landakortið.
- Rannsóknir: Skilgreining raskana (disorders) grunnurinn.
- Lyfjaiðnaðurinn: Skilgreiningar skipta gífurlegu máli.
- Réttarkerfið: Sakhæfi, réttur til forræðis.
- Almenningur: Greina sjálfan sig (og ættingjana...).

Tilfinningaraskanir DSM-5

- Kvíðaraskanir

- Aðskilnaðarkvíðaröskun
- Kjörpögli
- Sértæk fælni (dýr, umhverfi, blóð...)
- Félagfælni
- Felmturöskun
- Víðáttufælni
- Almenn kvíðaröskun

- Árattu- og þráhyggjuröskun

- Áfalla- og álagsraskanir

- Hugrofsraskanir

- Líkömnunarraskanir

- Átraskanir

- Svefnraskanir

- Þunglyndisraskanir

Faraldsfræði - útbreiðsla

- Á hverju ári þjáist einn af hverjum fjórum til fimm ungmennum af a.m.k. einni geðröskun (Patel et al, Lancet 2007)

- Helmingur fólks mun uppfylla viðmið geðröskunar einhvern tímann á ævinni sem byrja oftast á barns- eða unglingsaldri þar af hefur helmingur byrjað við 14 ára aldur

(Kessler et al, Arch.Gen.Psych. 2005)

Selected studies of prevalence of mental disorders in young people, by country. Studies included are population-based or school-based or based in non-mental-health-care settings.

	Ages (years)	Population size	Prevalence
Australia ¹⁰	18–24	10 600	27%
Brazil ¹¹	7–14	1251	13%
Netherlands ¹²	13–18	780	8%
Ethiopia ¹³	1–15	3001	18%
Hawaii ¹⁴	13–19	619	26%
USA (high risk Native Americans, Northern Plains Reservation) ¹⁵	14–16	251	29%
India ¹⁶	1–16	2064	13%
USA ¹⁷	13	1420	13%
	14		10%
	15		14%
	16		13%
USA (service recipients in California) ¹⁸	12–15	1618	57%
	16–18		52%
South Africa ¹⁹	6–16	500	15%
Switzerland ²⁰	1–15	1964	23%
UK ²¹	13–15	2624	12%
USA ²²	9–17	1285	21%
Australia ²³	4–17	4500	14%

Tilfinningaleg einkenni

- *Líðan*: Líkamleg; magi, höfuð, öndun, útlimir, svimi, titringur – pirringur – þreyta – depurð
- *Hugsanir*: Áhyggjur – ótti – einbeitingarskortur – dauðahugsanir (=flóttahugsanir)
- *Hegðun*: Forðun (td skólahöfnun) – áhugaleysi – eirðarleysi – svefntruflanir – sjálfskaði – einangrun - árátta

Punglyndi barna og unglunga

- 8% unglunga hafa uppfyllt greiningarviðmið þunglyndis á einu ári (Kessler 2012) og 14,8% einstaklinga hafa fengið þunglyndi við 21 árs aldur (Copeland 2011).
- Einkenni þunglyndis eru í aðalatriðum svipuð á öllum æviskeiðum - því er notast við sömu greiningarskilmerki óháð aldri.
- Birtingarmynd einkenna ræðst af þroskastigi einstaklingsins.

Greining tilfinningaraskana

- Sjúkrasagan – hvert er vandamálið og hvernig varð það til? Heilsufarið.
- Þroskasagan – getan og sérþarfirnar.
- Félagssagan – fjölskyldan, jafnaldrarnir, skólinn.
- Matslistar – sjálfsmat, foreldrar og kennarar.
- Formleg greiningarviðtöl – stöðluð, hálfstöðluð.

Greining þunglyndis

- Fimm eða fleiri einkenni þurfa hafa verið til staðar í a.m.k 2 vikur þar af a.m.k. annað af fyrstu tveimur einkennum til að uppfylla greiningu (DSM-5):
- Depurð og/eða gleðleysi,
- matarlyst/vanþrif, svefntruflanir, breytt hreyfivirkni, þreyta, vonleysi, athyglisbrestur, sjálf skaða-/dauðahugsanir.

Meðhöndlun þunglyndis t.d. Í heilsugæslu

- Fræðsla: Einkenni, gangur, mögulegar afleiðingar.
- Meðferðaráætlun með markmiði.
- Tengja við aðra samfélagsþjónustu.
- Öryggisáætlun. Stuðningur og viðbrögð við vonleysi.
- Ræða trúnað – hvenær mörkum er náð.

Sjálf skaðahugsanir og -hegðun

- Ná hámarki milli 14-18 ára. Mikill kynjamunur.
- 7% sköðuðu sig á einu ári (14-15 ára) (Hawton et al 2002)
- Yfir helmingur þeirra sem svipta sig lífi hafa verið greindir með þunglyndi, því lengur því meiri hættu.
- Tryggja eftirlit fullorðinna.
- Takmarka aðgang að lyfjum og eggvopnum.
- Vara við vímuefnum.

Tumblr.com sad-serotonin

Meðferð tilfinningaraskana

- Stuðningur og eftirfylgni (með t.d. sjálfsmatskvörðum) fyrstu 6-8 vikurnar ef einkenni eru væg. Nóg fyrir 20% hópsins.
- Fjölskyldumeðferð.
- Hugræn atferlismeðferð – einstaklings, í hópi.
- Lyfjameðferð: SSRI lyf mest notuð.
- Tvíblindar rannsóknir enn tiltölulega fáar.

Horfur tilfinningaraskana

- Kvíði og þunglyndi hafa forspárgildi varðandi slíkar raskanir á fullorðinsaldri.
- Mótþróa- og hegðunarröskun getur líka leitt til tilfinningaraskana á fullorðinsaldri en síður öfugt.
- Meir en þrjú fjórðu fullorðinna með geðröskun hafa fengið geðröskunargreiningu milli 11 og 18 ára.

(Copeland et al., Arch Gen Psych. 2009)

“Oh, there’s no question that you’re obsessive compulsive. The question is whether you’re obsessive compulsive enough.”